Nro 64.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 12. MAIA ROKU 1797. W PIĄTEK.

z *Wiednia* 26. *Kwietnia.*

Arcy Xże Karol ſtanoł d. 20. *w Saltzburgu*, gdzie teraz główna jeſt kwatera woyſk *Cesarſkich*, które ſię na to mieysce zciągaią. Dniem pierwiey ſteneli w *Budzie:* Naſtępca Tronu, *Arcy Xże Ferdinand*, ſioſtry jego, i Arcy Xiężniczka *Clementina; w Pradze* zaś Arcy Xiążęta bracia *Cesarza Jmci*, Arcy Xiężniczka Amelia, i Królewna Francuzka.

Warunki do pokoju podane dawniey przez *Francuzow*, twarde były: jakie? nikt nie zgadnie; czego dokazał pośrzednictwem ſwoim Mar: *de Gallo Neapolitańſki* Poseł, nie wiadomo, to żadney wątpliwości nie podpada, że pokóy podpisany zoſtał, ponieważ d. 23. na Teatrze w obecności *Cesarſtwa Jmściow* Prezydent *Niższey Auſtryi* Hrab. *Saurau* uwiadomił o tym publiczność *Wiedeńſką*. Donieſienie tak ważnego zdarzenia, było przyięte z tym większą radością, iż bliżsi byliśmy niebeśpieczeńſtwa, po wytrzymaney woynie, która inne woyny wielkością ſtrat z obu ſtron ponieſionych przewyżſza nieſkończenie. Gazeta Dworſka, nic o pokoju nie wſpomina; i nie wprzód o nim donieſie, aż będzie przez *Francyą* ratifikowany. Trzeba więc krótko bydż cierpliwym; za dni kilka wſzyſtko ſię wyświeci.

z *Paryża* 19. *Kwietnia z gazety Courier du B. R.*

Berthier Szef Generalnego Sztabu armii *Włoſkiey* przyſłał rapport 3. Kwietnia naſtępuiący.

Diwizye Generałów *Angereau i Maſsena*, które d. 1. Kwietnia do *S. Veit* przybyły, poſtępuiąc za tylną ſtrażą woyſk nieprzyiacielſkich, zmierzały ku *Freisac:* moſty na rzece *Gurck* przez *Cesarſkich* zrzucone, w krótkim czaſie były napráwione; kilka ſtraconych przez to godzin, marſzem nad inne śpieſznieyſzym ſtaraliśmy ſię nadgrodzić. *Auſtryacy* chcieli ſię *w Freisac* utrzymywać, nakoniec o 4. godzinne broni zawieſzenie proſili. Zaięliśmy więc opuſzczone magazyny, które dla 20 tyś. ludu na dni 15 żywności mogą doſtarczyć. Dnia 2. umyslił nieprzyiaciel nayſilniey bronić wąwozow bliſko *Irneſtein* leżących; i na ten koniec kilka tam batalionow z drogi zwróciwſzy poſtawił. Przeſzła jednak mieysca trudne Diwizya *Maſseny* i 600 brańcow zaieła, wiele żołnierzy walecznych z obu ſtron legło: więcey było ranionych. Tegoż czasu Diwizya Gen. *Bernadotte* na prawym ſkrzydle, zabrawſzy co ſię w minach *Idryi* znalazło, jako też kontribucyą z *Trieſtu*, w dalſzą drogę poſzła.

Alex Berthier.

Miniſter Morſki podał do wiadomości publiczney, że rozſiane w rozmaitych pismach wieści o klęsce przez Kapitana *Musquin* ponieſioney, z prawdą ſię nie zgadzaią. Kilka ſtatkow z jego eſkadry walczyło z *Angielſkiemi* fregatami, lecz żaden wzięty nie był Jeden z portu wychodząc oſiadł, i wkrótce go podnieſiono. Teraz kommendant pomieniony zatrudnia ſię ułatwieniem handlu i żeglugi po wſzyſtkich *Flandryi* nadbrzeżach. Gen *Auſtryacki Lusignan* od Gen. *Buonaparte* obwiniony, że ſię obchodził nie ludzko z choremi *Francuzami*, w *Temple* jeſt zamknięty. Według liſtow z *Cadix* teraz nadeſłanych, Flota *Hiſzpańſka* z 37 okrętow liniowych i 70. przewozowych ſtatkow złożona, z tego portu wyſzedłſzy, wysadziła na ląd w *Algesiras* dwa pierwſze bataliony Gwardyi *Hiſzpańſkiey i Wallonſkiey*. Oboz *S. Rocha* coraz ſię wzmacnia; nowe woyſka morzem i lądem, tudzież artillerya, żywność, i wſzelkie potrzeby codziennie przybywaią. *Anglicy* ſpodziewaiąc ſię w krótce oblężenia *Gibraltaru*, okręt do *Anglii* wyſłali donoſząc rządowi ſwoiemu, że już Flotta nieprzyiacielſka ciaśninę przebyła; wſzakże ten po krótkim odporze zoſtał zabrany. Kommendantem iey naywyżſzym jeſt ſławny Admirał *Massaredo*. Król mu dał na pismie władzę nieograniczoną wybierania i zrzucania Officyerow, arsenały morſkie, i wſzelkie magazyny ſą pod jego zarządzeniem... W niektórych Prowincyach *Francuzkich* mieſzkańce ſtaraią ſię zaprowadzić owce *Hiſzpańſkie;* Rząd wykonawczy znacznie im pomaga w zamiarach kraiowi pożytecznych. Chowanie tych owiec równie jeſt łatwe jak domowych, wełna zaś nie tylko z czasem delikatności nie traci jak już doświadczenie nauczyło, lecz owſzem na długości zyſkuie.

Reprezentant *Sieyes* niedawno raniony lepiey ſię mieć zaczyna; lekarze czynią nadzieię, iż w krótce do dawnieyſzego zdrowia powróci. Morderca *Poule* do fakcyi *anarchiſtow* z dawna należący, wielkim był przyiacielem *Grachusa Baboeuf*, który ieſt pod głów-

nym sądem w *Vendome*. *Jakobini* na elekcye głośno narzekaią, przepowiadaiąc zgon bliski Rzpltey; przeciwnie zaś obywatele kochaiący spokoyność i porządek, wiele sobie obiecuią po nowych *Reprezentantach*. Niektòrzy wielkie w słowach przynaymniey czynią nadzieie. „ Donieście zgromadzeniu, pisze z nich ieden „ *Boissy d' Anglas*, że ieśli nie było w mocy „ moiey zapobiedz okropnym klęskom, które „ na cały narod zpadły w przeciągu długiey i „ krwawey rewolucyi; iedyne teraz mam pragnienie, nadzieię i ambicyą, ażebym kiedyżkolwiek im koniec położył; spodziewaiąc „ się że rząd rewolucyiny w krótce będzie „ zniesiony, a mieysce anarchii *Francyą* szarpiącey zastąpią prawa mądre i ludzkie. „ W tym momencie, kiedy Gen. *Buonaparte* do *Wiednia* się zbliżaiąc, pokoy nam przyśpiesza pożądany, nieprzyiaciele i zazdrośni chwale tego Rycerza głosić zaczeli, że mu rząd woysk *Włoskich* odebrano.

z Madritu 30. *Marca z Gazety Berlińskiey.*

Adm'rał *Massaredo* pewnie iest mianowany Kommendantem naywyższym floty *Hiszpańskiey*; był iuż w *Aranjuez* prezentowany Królowi. Naypilniey teraz we wszystkich portach Monarchii całey pracuią, ażeby okręta woiennne sporządzone i uzbroione były przyzwoicie. Maytkow i ludu flottnego liczbę na każdym powiększono; słowem takeśmy wszystko urządzili, iż się zdaie niepodobieństwem, ażebyśmy doznali powtòrney klęski dla tych przyczyn, które nas o pierwszą przyprawiły. Roskazano Departamentowi morskiemu, aby wraz bez żadney zwłóki do portu *S. Marie* 600. ludzi z artilleryi lądowey sprowadził, którzy na okrętach dopełnić maią niedostatek morskich Kanonierow. 5. także regimentow Prowincyonalnych *Andaluzyiskich* poszło do *Cadix*, dorozumiewamy się, iż zmienione będą półki załogą stoiące w tym mieście, które wsiądą na okręta woienne i przewozowe. Toż samo iest przeznaczenie 400. ludzi z Gwardyi *Wallońskiey* z *Madritu* przed kilką tygodniami wysłanych, do których ieszcze przydano 250. żołnierzy z tegoż regimentu. Pieniądze coraz bardziéy nikną w całéy *Hiszpanii*, w ten czas właśnie, gdy przygotowania do woyny straszliwey, naywięcey gotowizny wyciągaią. Zboże w powszechności do tak wysokiey ceny przyszło, iak za ludzkiey pamięci nie było.

z Lisbony 19. *Marca z Gazety Frankfortskiey.*

Rząd wydał obwieszczenie, któremu moc prawa nadano, obiecuiąc rozmaite korzyści i przywileie tym, co się dobrowolnie do regimentow kraiowych zaciągać zechcą; żaden stan od tego nie iest wyłączony. Ogłoszono także temi dniami wielki awans w rozmaitych półkach konnych i pieszych. Dóm zwany *Misericordia* w mieście *Porto*, chcąc ile możności przyłożyć się do ulżenia ciężaru skarbowi publicznemu, który teraz na wielorakie wydatki woienne iest prawie wyczérpany, postanowił iednomyślnie ofiarować Rządowi 20. mill. *Realow*, odstępuiąc oraz bardzo znaczney summy, która się onemu należała od Korony.

z Rzymu 30. *Marca z Gazety Leydeńskiey.*

Kardynał *Busca* złożywszy znakomity urząd Sekretarza *Stanu*, powrócił na mieszkanie do Pałacu swoiego *in Monte Farina*: następca iego Kardynał *Doria*, który dawniey Posłował w *Paryżu*, zaioł appartamenta Ministeryalne w *Watikanie*. Przytomność Kardynała *Mathei* przyłoży się wielce do przywrócenia spokoyności w kraiu, który do Duchownego iego rządu należy; inni Biskupi i Xięża w Prowincyach *Francuzom* ustąpionych, słowem i przykładem lud pociągaią do pełnienia posłuszeństwa nowemu Rządowi należnego. Gubernator w *Perugia*, w proklamacyi wydaney do obywatelow, dawszy naywiększe pochwały woyskom *Francuzkim*, i onych Kommendantowi, ostrzega, że narod *Francuzki* żyie w przyiaźni niewątpliwey z Państwem Kościelnym; co gdy tak iest, nikt pod karą śmierci nic czynić przeciw Republikanom nie powinien; Zalecenie tak ostre skutkować iuż zaczyna; bunty i insurrekcye po różnych mieyscach ustaią. W nocy d. 24. Mar. *del Vasto* Ambassador Króla Jmci *Dwóch Sicilii*, pożegnawszy Oyca S. ztąd wyiechał; Xże zaś *Pignatelli-Belmonte* przybył z *Florencyi*; kilka dni zabawiwszy udać się ma za pierwszym do Neapolu.

z Wenecyi 4. *Kwietnia z Gazety Berlińskiey.*

Rzplta nasza znayduie się teraz w położeniu bardzo krytycznym. Niektóre miasta w lądowych Prowincyach bunt podniosły. Rząd wysyła w te strony woyska 20. tyś. w celu przymuszenia ich siłą do posłuszeństwa. Teraz więc obaczemy, ieśli *Francuzi* rzeczywiście wpływali do odmian zdarzonych w *Brescia* i *Bergamo*; w przeciwnym razie, mamy pewną nadzieię, iż Rokoszanie nie długo się ucieszą z pozyskaney wolności, i rządu rewolucyinego. Przywracaiąc zaś spokoyność w odległych stronach, Rząd niemniey usiłuie, ażeby w mieście Rzpltey stołecznym, dobry porządek nie był zamieszany. *Francuzi* na miasto *Trieste* million 200. tyś zł. Ryńs nałożyli kontrybucyi. Kommenderuiący Gen. *Dugua* roskazał, ażeby wszyscy tego miasta obywatele kokardę narodową przypieli, pod karą buntownikom naznaczoną; powtóre, ażeby broń wszelką znieśli do ratuszu w przeciągu 24. godzin; potrzecie, własność wszelka narodow z Rzpltą woiuiących wnet ma bydź osobom urzędowym oddana; naostatek, żołnierz krzywdę iaką wyrządzaiącey mieszkańcom, wnet będzie rozstrzelany. Wszystko to stało się, nim Półkownik waleczny *Casimir Trieste* wydarł nieprzyiacielowi. Uwiadomiony o tym zdarzeniu Gen. *Buonaparte*, koniecznie miał się dopominać, ażeby w mieście pomienionym przywrócono wszystko do tego stopnia, iak przed umówieniem broni zawieszenia; grożąc nawet one zerwać, ieśliby mu nie uczyniono tey powolności.

z Genui 28. *Marca z Gazety Leydeńſkiey.*

Rozruchy w kraju naſzym przez obywatelow miaſta *Sarzana* nie dawno wſzczęte, zupełnie już ucichły; dowodzcow oddano ſądowi. Nie tak łatwo przyidzie *Wenetom* uſpokoienie buntu w Prowincyach lądowych. Wieśniacy w znaczney liczbie nie ſłuchaiąc namowy *rewolucyoniſtow*, potkali walecznie ich woyſko z *Breścia* pod kommendą Gen. *Gambara* wyſłane, na głowę porazili, Wodza zchwytali. Takieśmy mieli pierwſze doniesienie, przydawano jeſzcze, iż nawet *Bergamo i Breścia* do poſłuſzeńſtwa powròciły, ale nie ma dotąd potwierdzenia.

z Bononii 28. *Marca z Gazety Frankfortſkiey.*

Dnia wczorayſzego przyięcie Konſtytucyi ogłoſzone tu zoſtało z przyzwoitą temu *Aktowi* okazałością. Czytano naprzòd po wſzyſtkich rynkach odezwę kommiſsyi wyznaczoney do zbierania głosow obywatelſkich „Wola narodu ogulna (ſą jey ſłowa) los polityczny Rpltey *Cispadańſkiey* na potomne wieki zgotowała. Dziękuymy za to Rpltey *Francuzkiey i Gen. Buonaparte*, że nam do ważnego dzieła śrzodki ułatwili. W krótkim „czaſie, bez gwałtowney rewolucyi uſtanowiliśmy rząd nowy na mieyscu dawnego. Mamy już Konſtitucyą: wkrótce mieć będziemy „rząd ſtały, *reprezentantow* narodowych i urzędnikow od ludu wybranych. Od dnia „dziſieyſzego promienie ſzczęścia dalekich pokoleń we *Włoſzech* zaiaśniały „ Naſtąpiły potym radośne okrzyki: niech żyie Rplta.

z Mediolanu 15. *Kwietnia z teyże Gazety.*

Nie jeſt rzecz tayna, że marſz teraznieyſzy Gen. *Buonaparte* rǒwnie jeſt trudny jak śmiały: coraz daley w głąb kraiow dziedzicznych *Auſtryackiego* domu poſtępniąc, może znaleść wielkie przeſzkody, może ſię wyſtawić na naywiękſze niebespieczeńſtwa, może na reſztę w przepaść zlecieć, jesli go ſzczęście na moment odſtąpi: ale z drugiey ſtrony, może wòynę dokończyć, jesli jak dotąd wiernie mu ſłużyć będzie. Wyglądaiąc z niecierpliwością ſkutkow tak nadzwyczaynego przedſięwzięcia, na ktòrych podobno *Lombardyi* zależy naywięcey, dziś w gazecie naſzey czytamy liſt Gen. *Buonaparte* w ktòrym donoſi, iż od 16. Marca do 4. Kwietnia 22,500. żołnierzy *Cesarſkich* zabrał w niewolę. Gen *Serrurier* na placu i przed czołem ſwoiey Diwizyi ſkaſsowany zoſtał, że ſwoim nieposłuſzeńſtwem w niwecz obròcił plan wielki, ktòrego ſkutkiem bydź miało otoczenie woyſk *Auſtryackich* i całkowite onych zagarnienie. *Serrurier* zawſze, jak teraz głoſzą, przeciwny był rewolucyi i Rpltey, nie raz jawnie z tym dał ſię ſłyſzeć, dodaiąc, że dopełnia obowiązki żołnierſkie jedynie przez punkt honoru.

Konſtytucyi *Cispadańſkiey* wieśniacy *Romanii* przyiąć nie chcą prawie wſzyscy, chociaż Rząd ogłosił niedawno, iż 5. części głosow obywatelſkich za nią było. Na uſkromienie ich wyſzedł z *Ankony* Gen. *Fiorella.*

D. 12. biegł przez miaſto naſze kuryer z *Judenburg* od Gen. *Buonaparte* do *Turinu* wyſłany, gdzie ſię Gen. *Clarke* znayduie, ten przywiozł liſt od Gen. *en Chef* do Małżonki jego u nas bawiącey, w którym donosi, że odprawił 24. godziny trwaiącą konferencyą z 2. Generałami *Auſtryackiemi*, ktòrey ſkutkiem jeſt umowione broni zawieſzenie między wſzyſtkiemi woyſkami *Francuzkiemi i Cesarza Jmci*. Wraz po mieście głoſić zaczęto, że między położonemi ze ſtrony Dworu *Wiedeńſkiego* warunkami do ugody, wyrażony jeſt zwrót *Lombardyi* pod panowánie *Monarchy* ſwoiego. Lecz *Adminiſtracya* generalna donoſząc ludowi o zawieſzeniu oręża oſtrzegła razem, iż odebrała liſt od Gen *Buonaparte*, w którym zapewnia, że *Lombardowie* będą niepodległemi.

z Tridentu 13. *Kwietnia z Gazety Frankfortſkiey*

Rano dnia wczorayſzego z radością widzieliśmy przychodzącego z woyſkiem do nas Gen. *de Laudon;* wieczorem ruſzył ku *Włoſkiey* granicy. Korpus pod kommendą walecznego i ſzczęsliwego Wodza znacznie zoſtał wzmocniony wielo tyſiącami ſtrzelcow *Tirolſkich*, którzy z ochotą domow ſwoich tak daleko odbiegli, gdy ich Oyczyzna wzywała na ratunek. Nieprzyiaciel ucieka do *Verony*. Gen. *Kerpen* z *Puſterthal* aż do *Linz* go zapędził. Za rzecz pewną mamy, że Rplta *Wenecka* ma wyſłać 20 tyś woyſka, złożonego po więkſzey części z odważnych *Dalmatow* przeciw buntownikom *Breścia i Bergamo.*

z Brixen 12. *Kwietnia z teyże Gazety.*

Gościł w mieście naſzym nieprzyiaciel od 24. Marca do 5. Kwietnia, wieleśmy ucierpieli w czaſie dość krótkim, chociaż Generałowie *Francuzcy* ściſłą karność zachowuiąc 4. żołnierzy rozſtrzelać kazali. *Brixen* zapłacić muſiało kontribucyą bardzo znaczną. Hr: *Brandis* uczynił rzecz godną naſzey wdzięczności daiąc w zaſtaw dobra własne, dla łatwieyſzego doſtarczenia pieniędzy potrzebnych.

z Auszpurga 21. *Kwietnia z Gazety Lipſkiey.*

Teraz możemy pewną dać wiadomość, że pokoy między *Cesarzem Jmcią i Rzpltą Francuzką* ſtanoł niezawodnie. W nocy z 19. na 20. śpiesznie przez miaſto naſze do *Paryża* przeieżdżał *Francuzki* Gen. *Leclerc* w towarzyſtwie z Półkownikiem *Auſtryackim Hark*. Dziś bardzo rano biegło tędy dwòch Kuryerow *Francuzkich*, i *Cesarſkich* tyleż, do armii nad *Renem* woiuiących; z oznaymieniem Generałom *Hoche* i *Moreau* z iedney ſtrony, *Latour* i *Werneck* z drugiey, ważney wiadomości, że d. 17. wieczorem pokoy podpisany zoſtał w *Loeben* nad rzeką *Muhr* w *Stiryi*, na mocy którego woienne czynności wszędy zawieſzone bydź maią, iako ſię iuż ſtało w *Auſtryi* ſzczęśliwie. Gen. *Leclerc* powiozł do Direktoryatu Wykonawczego umowy przedugodne. Przez cały ów dzień pamiętny 17 Kwietnia Gen. Cesarſki Hr. *Meerfeld i Mar. de Gallo* Ambaſſador Neapolitańſki, ciągle z Gen. *en Chef*

Buonaparte nad tym pracowali. Wieczorem sam wspomniony General roskazawszy wystąpić armii swoiey Grenadyerom, donióst im o podpisaniu pokoiu. Napełniło się powietrze nieustannym wołaniem: *Niech żyie Rzplita, Cesarz i Gen Buonaparte.* Hr. *Meerfeld* i Poseł *Neapolitański* do *Wiednia* natychmiast odiechali; w miastach *Leeben, Bruck,* po wsiach okolicznych, iak łatwo zgadnąć, panowała radość niewymówna. Traktat pokoiu ma bydź zawarty między *Cesarzem, Rzeszą Niemiecką, i Rzplitą Francuzką.* O *Anglii* nie ma żadney wzmianki. Warunki nie są ieszcze wiadome powszechności, i nie wprzód będą, aż ratyfikacya w Radach *Paryskich* nastąpi. Powiadano, że *status in quo ante bellum* w *Niemczech* nie będzie przywrócony, że *Francya* lewy brzeg *Renu* granicą dla siebie stanowi; że *Cesarz Jmć* zrzecze się uroczyście z *Anglią* przymierza; że związek *Rzeszy Niemieckiey* ustaie, że niektore Biskupstwa będą *sekularizowane*: że *Niderland* wcielony będzie do Rzpltey; nowo utworzone we *Włoszech* będą utrzymywane; że nakoniec *Cesarz Jmć* 100. mill. zł. Ryńsk. zapłaci. &c. &c. Wszakże wszystko to są powieści, na żadnym doniesieniu urzędowym dotąd nie wsparte. Z inney strony słyszeć się daie, że warunki pomienione tyle są dla *Cesarza Jmci* chwalebnemi, ile w teraznieyszym rzeczy położeniu spodziewać się można było. Cóżkolwiek nastąpi, gdy tak pożądaną wiadomość w kraiu naszym ogłoszono, nayżywsza radość wszystkie umysły zaieła, tym słuszniey, iż *Szwabski Cyrkuł* nowym wtargnieniem od woysk *Francuzkich* był zagrożony.

z Friburga 18. Kwietnia z Gazety Berlinskiey.

Od niejakiego czasu *Francuzi* w woysku swoim tak e czynią poruszenia, iż się spodziewać należy wkrótce scen okropnych. Zamiarem ich jest za *Ren* przeprawić się w naszey okolicy. *Austryacy* czynią wszelkie przygotowania, aby temu przeszkodzić. Rozmaite regimenta z kwater już wyszły. Kawalerya do korpusu *Xcia de Condé* należąca, na mieyscu naznaczonym stoi pod bronią.

z Carlsruhe 22. Kwietnia z Gazety Berlinskiey

D. 20. o godzinie 5. z rana, woyska *Francuzkie Ren* przeszły w *Diersheim* niedaleko *Bischofsheim*, o 2. lub 3. mile niżey *Kehl;* i zaraz tego dnia ciągle pracuiąc most na rzecze postawiły. Mocne z armat strzelanie wczora w tamtych stronach slyszeliśmy; dziś dowiaduiemy się, iż *Austryacy* będąc w małey nadto liczbie, przewyższaiącym nieprzyiacioł siłom ustąpić postanowili; *Francuzi* zaś zaieli natychmiast wzgórki około *Renchen* leżące. Głoszą nawet że inne ich kolumny przez *Ren* przeprawiły się niedaleko *Rastadt.* Ledwie to się stało, nadeszły wnet pociesznieysze wiadomości od armii *Włoskiey Arcy Xcia Karola* o zawartym w *Austryi* pokoiu. Zatym Gen. *Latour* wysłał Półkownika *Grun* do główney kwatery Gen. *Moreau* w *Offemburgu;* za iego powrótem, zawieszenie broni podpisano, wszelka nieprzyiaźń w iedney chwili ustała, bespieczny każdemu przeiazd przez stanowiska woysk Francuzkich.

z Andernach 19. Kwietnia z Gazety Courier du B. R.

Wnocy z 17. na 18. woyska *Francuzkie Ren* przeszły następuiącym porządkiem. Przygotowania wszelkie do tego przedsięwzięcia od dni kilku były iuż ukończone. Generałowie *Hoche, Lefevre, Richepause, Haupoult, Oswald, Batel,* i wielu innych d. 17. tu przybyli. Diwizya Gen. *Lefevre* naypierwsza rzekę przebyła o godzinie 3. z rana; za nią poszło 8. Regimentow Strzelcow konnych pod kommendą Gen. *Richepause;* później trochę przeprawiły się 4. półki Huzarskie, maiąc na czele starego Gen. *Oswald*, toż Diwizye Generałów *Lemoine* i *Vatrin* z swoiemi Szefami, nakoniec 8. Regimentow cięższey Kawaleryi, którym Gen. *Haupoult* przywodził. O 8. z rana wszystkie Diwizye uszykowane w linią stanely do boiu. Strzelcy na przód wystąpiwszy, posuneli się do szańcow nieprzyiacielskich do attaku; *Austryacy* ognia z armat dawać zaczeli; a chociaż ten był nader strasźliwy, *Francuzi* szli spokoynie bez żadnego z swoiey strony wystrzału. W okamgnieniu Cesarscy ogień podwoili za odkryciem innych batteryi. Na ów czas przecie wstrzymało się woysko Republikańskie; kilka wydziałow lekkiey artilleryi na przód wyszło, która nayteższym z dział biciem rozpoczeła krwawą i długą bitwę. Wioska *Hetersdorf* od ich ognia wiele ucierpiała. Już *Francuzi* zawsze iednym szykiem bez zastanowienia się postępuiąc, staneli w odległości nie wielkiey od batteryi *Austryackich;* gdy część lekkiey artylleryi nadto się posunowszy do *Engers*, odpartą została; lecz odebrawszy prędko nadesłane posiłki, do boiu zwrócona, batteryą nieprzyciołom odebrała. Tegoż czasu iazda rozciągnowszy się z prawey strony, bez wielkiego odporu, inną we śrzodku batteryą zdobyła.

Attak z lewego skrzydła na wioskę *Hetersdof* przypuszczony, nie szedł tak pomyślnie; w tym mieyscu bitwę nayuporczywiey z obu stroń przewlekano; przez czas długi rzecz była wątpliwa, na którą zwycięztwo się nachyli; attakuiących kilkakroć z klęską odparto; naostatek po kilkogodzinnych bez żadnego skutku usiłowaniach, nadciągnely 2. Regimenta Huzarskie, i ponowaniem batteryi zaciętą walkę ukończyły. *Austryacy* którzy iey bronili, prawie do iednego, albo w boiu chwalebnie polegli, albo nieprzyiaciołom w ręce się dostali. Tu iuż krew lać się przestała; woyska *Cesarskie* potykaiąc się póki można było, iak prawdziwym rycerzom przystoi, ustąpiły boiowiska trupem zasłanego; Republikanie męztwa ich wychwalić nie mogą; iakoż osobliwszego trzeba było, chcąc we 12. tyś. przeciw 40. walczyć, i zwycięztwa się spodziewać. Wzięto w niewolę 2. tyś. między któremi 1. Półkownik, 3. Maiorow, i 30. innych Officyerow; armat 12, 15 ammunicyinych wozow; liczba zabitych z obu stron, 500. ludzi wynosić może.

N^ro 64.

DODATEK DO KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 12. MAIA ROKU 1797. W PIĄTEK.

z Colonii 23. Kwietnia z teyże Gazety.

Korzyści przez *Francuzow* odnieſione wraz po przeyściu *Renu* były znacznieyſze, niżeli w początkach głoſzono. Dokładniey dla tego ſię opisuią, że podobno będą już oſtatnie w teraznieyſzey woynie.

Po batalii, którą armia *Sambry i Mozy* d. 18. pod *Hettersdorf* wygrała, Kawalerya Francuzka, ktorey jeſt 26. Regimentow, rozwinela ſię po obu ſkrzydłach tak prędko, iż kolumny *Auſtryackie* do *Lahn* uſtępuiące, drogę do odwrotu miały przeciętą; tak dalece, iż 4000 ludzi armat 20. i 3 ſztandary, zwycięzcom ſię doſtało. Zagarneli przytym wielkie magazyny furażow i żywności w *Montabauer i Vallendar.* Brańcow do naſzego miaſta już przyprowadzono; krótko tu zabawiwſzy, poſzli w dalſzą drogę do *Maſtrichtu.* Skrzydło lewe pod Gen. *Champiomnet* wczora ſię przyłączyło do armii śrzodkowey, która w d. 18 walczyła, wſzyſtkie razem Diwizye do *Siegen i Marpurg* marſz zwróciły. D 17. Gen *Kray* miał konferencyą z Gen. *Hoche,* chcąc go nakłonić do wstrzymania ſię z rozpoczęciem woiennych czynności, na dni przynaymniey kilka. Lecz wodz *Francuzki,* nie daiąc wiary, aby za vieſzenie broni umówione było między Gen *Buonaparte i Arcy Xciem Karolem,* jak mu Gen. *Auſtryacki* donosił, chciał w zakład mieć ſobie wydaną twierdzę *Ehrenbreitſtein*; albo przynaymniey, żeby mogł zaiąć wygodne ſtanowiſka nad *Lahn* i pod *Friedberg* bez żadney przeſzkody. Ofiarował *Kray* wſpaniale ſyna własnego w zaſtawę; co gdy odmówiono; on też na podane od nieprzyiaciela warunki przyſtać nie mogąc, wolał mężnie ſię potykać, chociaż nieſzczęście ſwoie dobrze przewidział. Tak tedy opóźnione donieſienie o zaſzłym w *Auſtryi armiſticium,* tyſiące ludzi walecznych życiem przypłaciło, krew nad *Renem* przelano bez pożytku. jak w r. 1678 uczynili w Niderlandzie *Sztadhuder Gwillelm 3. i Marſzałek Luxembourg,* obydwa o podpisanym w *Nimedze* pokoju oſtrzeżeni zaciętą pod *S. Denis* bitwy ſtaczaiąc.

z Coblence 21. Kwietnia z teyże Gazety.

Opasanie *Ehrenbreitſteinu* wiele krwi *Francuzom* koſztowało Teraz około twierdzy zupełna ſpokoyność, zgodzono ſię na zawieſzenie broni do kilku godzin dla pogrzebania zabitych. *Francuzi* już ſię do *Nassau* zapędzili. Gen. *Championnet,* jak mówią, przeſzedł rzekę *Lahn w Wetzlarze,* usiłuiąc oſkrzydlić 8. tyś. *Auſtryakow* pod Gen. *Kray* ſtoiących *w Limburgu.* Kommunikacya między dwóma *Renu* brzegami otwarta jeſzcze nie jeſt.

D. 22. dano ognia z armaty na znak, iż ſię ſkończyło pod *Ehrenbreitſtein* krótkie broni zawieſzenie. Armia Gen. *Hoche* zupełnie *Lahn* przeſzła. *Auſtryackie* woyſka bez porównania liczbą ſłabſze, żadnego nie czyniąc odporu, daley coraz maſzerowały. *Championnet* ſtara ſię odwrót im przeciąć; idzie marſzem bardzo przyśpieſzonym wſzakże dotąd zamyſłu nie dopiął. Pod *Ehrenbreitſteinem* nic nie zaſzło nowego.

z Frankfortu 22. Kwietnia z Gazety Frankfortſkiey.

Francuzi Ren przeſzedłſzy z nadzwyczaynym pośpiechem opanowali rzek *Lahny i Sieg* nadbrzeża, i do *Menu* już ſię zbliżaią. Kwatera główna *Auſtryakow* jeſt w *Windecken,* część bagażow i półki niektóre ku *Fulda* pociągneły. *Hoche* jeſt w *Friedbergu.* Armia jego zagaiła kampanią bez magazynow i bagażow. i dla tego *Lefevre* tak predko przybył do *Menu* uprzedziwſzy *Cesarſkich do Limburga.* Zamyslał on *Men* przeſzedłſzy woyſka *Auſtryackie* we dwa wziąć ognie oſkrzydlaiąc kolumną ſwoią, gdy z inney ſtrony Gen. *Hoche* miał na uſtępuiących uderzyć.

D. 22 Kolumna Gen. *Lefevre* dziś południem zbliżyła ſię do rzeki *Nidda*; przyſzło zatym do bitwy między kawaleryą. *Auſtryacka,* ile nierównie będąc ſłabſzą uſtępowała do miaſta naſzego, już była niedaleko rogatek, kiedy niespodzianym i ſzczęsliwym trafem nadbiegł officyer *Francuzki* wyſłany kuryerem od Gen. *Buonaparte z Loeben* z liſtami do Generałow *Hoche i Werneck.* Wyechał on d. 17. z główney kwatery za paszportem od Hr: *Meerfeld,* Mar. *de Gallo* i Szefa Generalnego Sztabu *Berthier* podpisanym. Jak powiadał, inny kuryer pobiegł do *Wyżſzego Renu i do Paryża.* Domyslamy ſię, że jeſt umówione broni zawieſzenie po wſzyſtkich armiach; przedugodne warunki maią bydź podpisane, *Auſtryacy zaś i Francuzi w Loeben* na znak zgody braterſką ſobie rękę podali, wołaiąc zjednoczonemi głosy. Wiwat *Cesarz,* niech żyie Rplta.

Kommendant *Frankfortu* Gen. *Mylius* wyſławſzy kuryera do Gen. *Werneck* ſam z miaſta wyiechał donoſząc o odebraney wiadomości Generałom *Francuzkim* z *Lefevra* Diwizyi. Podał też razem zawieſzenie broni, które nie pierwiey przyięto, aż *Lefevre* z Gen. *Mylius* ſam ſię rozmówił, maiąc z ſobą Generała Kawaleryi i wielu Adjutantow. Opisać niepodobno radości mieſzkańcow naſzych zwłaſzcza gdy wieczorem Kuryer *Cesarſki* żadney nie zoſtawił wątpliwości, że pokóy już jeſt podpisany. *Lefevre* poſławſzy rapport do Generała *en Chef Hoche*, Kawaleryą przed wſzyſtkiemi bramami poſtawił, kilku *Francuzkich* Generałow u Kommendanta naſzego jeſt w kwaterze.

D. 23. Nic ſię nie odmieniło, trwa umówione broni zawieſzenie, kwatera Gen. *Lefevre* jeſt w *Bornheim* z tąd o pół mili. Spokoyność zupełna. Officyerowie *Francuzcy* gromadnie do miaſta przyieżdżaią. *Mylius* urzędownie donioſł o przybyciu kuryera z liſtami do Gen. *Werneck* pod herbem Rpltey, tudzież o wſtrzymaniu krokow nieprzyiacielſkich. Generałowie umawiaią ſię o ſtanowiſka, które woyſka ich zaymować maią aż do odebrania wiadomości oſtateczney o zawartym pokoju.

D. 24. Już i nad *Wyższym Renem armiſtitium* ogłoſzono. Po kilko godzinney konferencyi, Generałowie ſtron obudwóch zrobili umowę, wſzyſtko zoſtało na tym ſtopniu, jak jeſt dziſiay, w przypadku rozpoczęcia woyny na nowo, 4. dniami jedna drugą ſtronę obwieścić powinna. *Francuzi* więc ſtanęli za rzeką *Nidda*, *Auſtryacy* w murach naſzych.

Linia, za którą woyſkom *Auſtryackim* i *Francuzkim* nie będzie wolno ſię poſuwać, jeszcze nie ieſt naznaczona; bramy mieyſkie ſą zamknięte, bez dozwolenia Kommendanta nikt za mury wychodzić nie powinien. Straże z obu ſtron około nich ſą rozſtawione. Gen. *Hoche* dziś tu przybył z wielką aſſyſtencyą Officyerow: za nim w krótce Gen. *Werneck* poſpieszył: obydwa tu maią nocować.

D. 25. wiadomość odebrana o zawieszeniu oręża i pokoiu, coraz ſię ſtaie pewnieyſzą. D. 26. wieczorem przedugodne warunki podpisane zoſtały w *Loeben* główney kwaterze Gen. *Buonaparte*, za pośrzednictwem Mar. *de Gallo* Ambaſſadora *Neapolitańſkiego*: według liſtow *Wiedeńſkich* i *Ratisbońſkich*, uſtąpienie *Belgium*, i powrót *Lombardyi* maią bydź główną traktatu zasadą.

z *Conſtantinopola* 17. *Marca* z *Gazety Frankfortſkiey*.

Bunt malkontentow *Rumelii* coraz bierze poſtać ſtraſzliwſzą; liczba ich niezmiernie ſię powiękſzyła, ſkoro miaſto *Tirlova* opanowali. Ta okoliczność, iako też okrucieńſtwa Baſzy *Hacki* o którym powiadano, że był zaduſzony, on zaś tylko niebespiecznie choruie, a nadewſzyſtko talenta znakomite naczelnika *Paswand Oglou*, wielu niespokoynych ludzi zprowadziły z *Albanii* pod chorągwie rokoſzanow.

Porta nie mało iuż woyſk poſłała przeciw bratu ſławnego Baszy *de Scutari*, który po nim na Wielko-rządy Prowincyi nad morſkich naſtąpiwszy, zdaie ſię iż doſtał w dziedzictwie ducha niepodległości i buntu przeciw *Sultanowi*. Niektóre też Korpusy pomaſzerowały do *Serwii*, niosąc potrzebny ratunek Baszy *Belgradzkiemu*, który przez buntownika *Baſſmann Esogli* od niemałego czasu, ściſłym oblężeniem ieſt zagrożony. A gdy tym ſposobem, nie wſpominaiąc *Egiptu*, większa prawie część *Europeyſkich Sultana* Prowincyi, domowey woyny ogniem płonie, my przecie tu żyiąc w Stoliey, ſiedziemy ſpokoynie, co przypisać trzeba doſtatkowi żywności wſzelakiey. Tu niech każdy wnieſie, iak ſię zgadzaią z prawdą, rozneſione po całey *Europie* wieści, o wielkich reformach w Państwie *Ottomańſkim* iuż uczynionych lub przedſięwziętych, które *Selima* 3 w rzędzie Prawodawcow poſtawić miały: w ten czas im wiarę dać będzie można, gdy obaczemy, pokoy i porządek ſtale kwitnący, a *Baszow* rozkazom *Diwanu* podległych.

Jednemu z 60. artillerzyſtow przez Ambaſſadora *Francuzkiego Aubert Dubayet* zprowadzonych na uſługę *Porty*, kula armatna w czaſie ćwiczeń woiennych rękę urwała. *Sultan* uwiadomiony o przypadku, pensyą mu dzienną 30 *Paras* naznaczył.

DONIESIENIE.

Maia 7., dnia przybyłemu JP. Ludwikowi Tułowſkiemu wyięto z kieſzeni trzy paki z papierami między któremi było aſsygnacyow za 605. Rubli, i Tabakierę ſrebrną we śrzodku wyzłacaną, maiącą na wierzchu portret Króla Polſkiego, wewnątrz herb Polſki; na aſsygnatach numera naſtępuiące:

Na 100. Rublowych 1024862, 1024864, 1024867, 961849.

Na 50. Rublowych 1619670, 1637419, 1704552.

Na 25. 449901.

Na 10. Rublowych 468096, 549855, 244209.

Ktoby takową ſzkodę wyśledził, ma dać wiedzieć do Kancellaryi Ziem: lub Grodz: Wileńſkiey lub Oſzmiańſkiey; że przyzwoitą nadgrodę odbierze, a koſzt łożony będzie miał zwrócony, naymocniey zapewnia ſię.